

kopiča gotovo najbolj izobražen in najnaprednejši. — Grohar (več pokrajin) se nam zdi nekoliko zastarel. Impresionizem ni več bojna struja, temveč zmagalec, ki mirno in dostojanstveno sklepa bilanco bojnih let. — Strnen je razstavil samo svojo „Ljubljano“, ki je znana in lepa. — P. Žmitek je v vseh svojih — tu razstavljenih slikah — nekam soparen in meglen, dasi izrazit; zapelje ga včasih preodločno poudarjanje neodvisne osebnosti, kot je zapeljalo Carriera v isto strugo. — Vavpotič je razstavil manjše stvari; od njega bi želeli večjih del. „Semenj“ je prav dober, tudi umetna, lažniva razsvetljava „V cirkusu“ ni slabo zadeta. Naga ženska v spalnici je brutalna v vsakem oziru. — Nemeč Mysz je gotovo močna slikarska osebnost. — Stöhr je razstavil slabše slike, kot jih kaže sicer. „Adam in Eva, smert in hudic“ prehaja vsled težnje po preprostosti v ploskovitost, k čemur močno pripomore tudi slaba razsvetljava.

Med slikarji sta še zastopana obadva Magoliča, dalje Šantel, Škof, Zupan, gdč. Zupanc, Gustinčič. Berneker je zopet razstavil svojo lepo „Dramo“, Bizjak je izdelal cesarjevo poprsje v glavni dvorani. Čedna je Cigojeva intarcija.

Razstava je slabše obiskana, kot smo pričakovali.

Izidor Cankar.

Drobtinica o Valentinu Vodniku.

Profesor Alojzij Sodnik me je opozoril na čudno zveženo manuproprijo Valentina Vodnika, s katero se je podpisaval kot kaplan v Koprivniku, in izrekel domnevo, ki jo je njemu povedal kaplan Fr. Ks. Steržaj v Koprivniku (Bohinj), češ da je v tem podpisu skrita beseda „Iliria“. Prijazno mi je postregel s fotografijo tega podpisa iz koprivniške krstne knjige, ki mu jo je dal na razpolago g. Steržaj. — Obema srčna hvala. —

Vodniku je bila podeljena, kakor znano, 4. oktobra 1792. „Kaplaney oder Kuratie Goriusch zu Patronatswegen“¹. V divnem Bohinju je pozimi dolgčas, ker leži Koprivnik oddaljen v hribih. Prvi čas — Vodnik je šel takoj v Koprivnik — gotovo ni imel kam dati prostega časa in dolgih zimskih večerov; zato je verjetno, da se je s to manuproprijo malo igral, posebno ker je bila navada tedanje dobe, da se je skrivalo v manuproprije reke ali imena. — V vsej krstni knjigi so vsi podpisi enaki in segajo od l. 1793. do 11. maja 1796. Na čelu knjige je napisan saljiv, pristno Vodnikov moto „Sexto Maii erectus fui atque per baptizantes indicari volui. 1793“. Ker niso podpisi, pisani z gosjim peresom, vsi enako čisti in ostri, se je izbral najjasnejši za sliko in ta je iz leta 1794. „27. februarja ob 9. zvečer“, kot je pristavljeno. Tudi ta pristavek kaže na to, da Vodniku ni manjkalo časa. V cerkvi je imel malo dela, zato mu je dobro služilo vsako razvedrilo. „Kamenje poznati sem se vadal 1793.“ piše v avtobiografiji.

Da bi Vodnik že tedaj imel kakršnekoli „ilirske ideje“, se mi ne zdi verjetno, saj je znano, da je „Ilirija oživljena“ izšla prvič v njegovi slovnici l. 1811. iz spontanega navdušenja za Francoze. Če bi se pa dalo dokazati, da je ta v podpisu skrita „Iliria“ kaj več kot igračkanje, bi pa bila to važna točka v Vodnikovem življenjepisu, ker bi potem Vodnik mislil na „Ilirio“ že za časa, ko se nikomur niti sanjalo ni, da ustanove Francozi res kdaj Ilirijo. In ravno ta Ilirija bi bila za Vodnika usodepolna, ker ga niti „Ilirija poveljučana“ ob restituciji avstrijske vlade ni mogla rešiti disciplinacije.

¹ Lj. Zv. IX., 396.

— Če bi ta „Iliria“ bila dokazana „ideja“, bi bilo ilirsko stremljenje njegov življenjski motiv in njegova poguba. Ker bo pa to pač težko, ostanimo pri domnevi, da se gre za igračkanje, saj vemo, da se je celo Prešeren rad poigral, ko je v „Pevcu“ vseh petero samoglasnikov v zaporednih kiticah porabil kot moške rime! Tudi Petrarkovo igranje z imeni — ni neznano.

Nikakor se ne da tajiti, da ni v podpisu izrecno napisano „Iliria“. — To ni filološko brskanje in ne iskanje prahu, ker bi čisto jasnega apendiksa „ia“ ne mogli drugače razlagati in ker malega „r“ pred pravo manuproprijo v sredi ne moremo tajiti. Tudi veliki „I“ in „l“ sta jasna.

Priobčil sem to drobtinico, ker se mi je zdela zanimiva. Morda pregleda ta ali oni Vodnikove podpise iz let pred 1793. in po 1796., ko je prišel 23. junija za kaplana v Ljubljano. Ako se je podpisaval Vodnik tudi že v Ribnici tako (in na edinem delu, ki je iz te dobe ohranjeno¹ — neka pridiga — je podpisan „Valentinus Vodnik, Cooperator in Reifnitz“, potem seveda odpade moja domneva o Vodnikovem pesniškem igračkanju.

Adolf Robida.

Svetovno slovstvo.

Iz svetovnega slovstva bomo priobčevali vsak mesec lapidarne, informativno-kritične preglede najfenomenalnějšíh pojavov na literarnem in znanstvenem polju. Ti pregledi so ekscerpti ekscerpta in nudijo izmed najvažnejšega najvažnejše.

* * *

Nemci. Najboljša zbirka balad zadnjih let je Börries v. Münchhausen „Die Balladen und ritterliche Lieder“. Lahko izražanje je združeno s pristno poezijo v narodnem tonu. — Benzmannova „Evangelienharmonie“ obravnava biblične motive z modernega vidika. Večkrat se oddalji od katoličanstva, včasih pa zadene pravo. Benzmann je pesnik; kadar je refleksiven, tedaj je mojster. — O Fuldovem igrokazu „Herr und Diener“ so sodbe ločene. Igra je pravljčno-simbolična, ima bogato dejanje in tendenco po konstitucionalnem sistemu vladavine. — Nobelovo nagrado za literaturo je dobil kot prvi Nemeč Paul Heyse. — Buchmann razpleta v „Helden und Mächte des romantischen Kunstmärchens“ motive in snovi romantičnih pravljic in je poleg 232. zvezka zbirke „Aus Natur u. Geisteswelt“ in slavne Haymove knjige najvažnejši spis o romantiki. — V „Sozialistische Monatshefte“ (1910. 21) piše o bodočnosti nemškega slovstva Schlaf: „... Haben wir einen Erlöser zu erwarten...“, so darf ihn Europa nur aus dem Volk hervor erhoffen und aus den Volkskreisen, die dem gesunden, großen, lebendigen, religiösen Wert moderner Arbeit am nächsten stehen und selbst wirken.“ — Otto Haus er je izdal v bibliografičnem institutu „Weltgeschichte der Literatur I. II.“ v kateri tudi Slovincem posveča par strani (Glej „Slovenec“ XXXVIII, 217.), ki pa ne pričajo baš pisatelju v prilog. Delo je bolj žurnalistično, kot znanstveno.

Italijani. Fogazzarov novi roman „Leila“ je odkritosrčen, a literarno dostojanstven „mea culpa“ modernista za

¹ Arhiv f. slav. Phil. XXIII., 391.